

ศึกษาวิเคราะห์เปรตในสังคมไทย

An Analytical Study of Peta (Hungry Ghosts) in Thai Society

พระประพันธ์ ชาติเมธ (สีผึ้ง)¹ ศิริโรจน์ นามเสนา² และพระศรีสมโพธิ³
PhraPrapan Catametho (Shiphueng), Sirirote Namsena and Phrasrisomphot

Received: September 01, 2021

Revised: October 28, 2021

Accepted: January 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาของเปรตในคัมภีร์พระพุทธานุศาสตร์ และ 2) วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องเปรตในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสาร พระไตรปิฎกเป็นหลัก และเอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำราและผลงานทางวิชาการ และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ความเป็นมาของเปรตในพระพุทธานุศาสตร์ ในพระไตรปิฎกกล่าวถึงความเกี่ยวข้องซึ่งประกอบไปด้วย นรก ปิตติวิสัย อสุรกาย และดิรัจฉาน สำหรับภูมิเปรตนั้น ที่ปรากฏอยู่ในพระสูตร อรรถกถาและคัมภีร์ต่าง ๆ ได้จำแนกประเภทของเปรตออกเป็น 37 ประเภท แต่มีเปรตจำพวกเดียวเท่านั้นที่สามารถรับส่วนบุญจากญาติได้ ด้วยการอนุโมทนาในส่วนบุญนั้น คือ “ปรตตฐีวิวิกเปรต” หรือ “ปรตตตฐูปชีวีตเปรต” เปรตเหล่านี้มีรูปร่างและลักษณะการเสวยทุกข์เวทนาจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรรมกรกระทำของแต่ละบุคคล และ 2) ความเชื่อเรื่องเปรตในสังคมไทย เป็นความเชื่อของผลกรรมที่ทำให้เกิดเป็นเปรตกรรมนั้นบันดาลให้เกิดเป็นเปรต กรรมชั่วที่เปรตแต่ละตนได้ทำมีลักษณะไม่เหมือนกัน การที่มนุษย์จะเกิดมาเป็นเปรตก็ตามแต่บาปกรรมที่ได้กระทำไว้บนโลกมนุษย์เปรตจะมีลักษณะน่าเกลียดน่ากลัว ทั้งนี้ เพราะความแตกต่างของผลกรรมชั่วที่เปรตแต่ละตนได้ทำไว้ เรื่องเปรตนั้นถือได้ว่าได้เตือนสติของประชาชนและพยายามปลุกฝัง เกิดความศรัทธาเชื่อมั่นที่จะประพฤติตนตามหลักธรรมเพื่อให้เกิดผลแห่งความสุขแก่ตนอธิพพลดังกล่าวยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้พระพุทธานุศาสตร์มีความเจริญมั่นคง การสร้างรูปปั้นเปรตในลักษณะต่าง ๆ ของวัดในอำเภอเมืองจังหวัดพิจิตรเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างหนึ่งในการแสดงให้แก่ประชาชนที่พบเห็นจะก่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อบาปที่จะทำให้เป็นเปรตในสัมปรายภพได้เป็นอุทาหรณ์สอนตนเองและเยาวชนต่อไป

¹ คณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร; Phichit Provincial Office of Buddhism

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: prapansri2501@gmail.com, Tel.082-4780876

คำสำคัญ: วิเคราะห์, เปรต, สังคมไทย

Abstract

The objectives of this research paper were 1) to study the history of Peta (Hungry Ghosts) in the Buddhist scriptures; and 2) to analyze beliefs in Peta in Thai society. It was a qualitative research by studying and analyzing documents, Tipitaka that was the main, research papers, theses, books, textbooks and academic works and using descriptive content analysis techniques. The results of the research showed that 1) in terms of the history of Peta (Hungry Ghosts) in Buddhism, Tipitaka talks about the relationship which includes Niraya (Hell), Pittavisaya (ghost sphere), Asurakaya (host of demons) and Tiracchana (animal). For Petabhumi (ghost sphere) appearing in Sutra, Commentaries and Scriptures, it can be classified into 37 types, but only one type can receive portion of merit from their relatives with the blessing of merit, that is, "Parattujivikapeta" or "Paratdattupajivitapeta". These Peta (hungry ghosts) have different shapes and characteristics depending on the individual action; and 2) beliefs of Peta in Thai society are beliefs of the result of Kamma that causes Peta. That Kamma gives birth to Peta. The evil deeds that each of Peta has done are not the same. Human beings are born to be Peta depending on the sins they have committed on the human world. However, Peta has a horrifying appearance because of the difference in the evil deeds of each Peta. The story of Peta is considered to have reminded the people and tried to cultivate in order to gain faith to behave according to Dhamma for the sake of happiness. Such influence is also one of the factors that contribute to the stability of Buddhism. The creation of Peta statues in various ways in temples in Mueang District, Phichit Province is another example of showing people who see them will be afraid of the sins that will make them Peta in Samparayabhava (future existence) as an example of self-teaching and next youth.

Keywords: Analysis, Peta (Hungry Ghosts), Thai Society

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นสอนให้เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ซึ่งมีหลักคำสอนที่เรียกว่า หัวใจพระพุทธศาสนา คือ ละเว้นจากการกระทำความชั่ว กระทำแต่ความดี และการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องกรรมนิยามหรือกฎแห่งกรรม เน้นหลักการกระทำที่มีกรรมให้ผลวิบาก มีพุทธพจน์ตรัสไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงทราบกรรม ฯลฯ

ปฏิบัติทำให้ถึงความดับแห่งกรรม ดังนั้น เราอาศัยอะไรกล่าว ดูกรภิกษุทั้งหลายเรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลคิดแล้วจึงกระทำการกรรมด้วยกาย ด้วยวาจาด้วยใจ ก็เหตุเกิดแห่งกรรมเป็นไฉน คือ ผัสสะเป็นเหตุเกิดแห่งกรรม ก็ความต่างแห่งกรรมเป็นไฉน คือ กรรมที่ให้วิบากในนรกก็มีที่ให้วิบากในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานก็มี ที่ให้วิบากในเปรตวิสัยก็มี ที่ให้วิบากในมนุษย์โลกก็มี ที่ให้วิบากในเทวโลกก็มี นี้เรียกว่าความต่างแห่งกรรม ก็วิบากแห่งกรรมเป็นไฉน คือ เราย่อมกล่าววิบากแห่งกรรมว่ามี 3 ประการ คือ กรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน 1 กรรมที่ให้ผลในภพที่เกิด 1 กรรมที่ให้ผลในภพต่อ ๆ ไป 1 นี้เรียกว่าวิบากแห่งกรรม ฯ” (ม.อ. (ไทย) 14/334/368) สัตว์โลกเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วย่อมไปเกิดในภูมิต่าง ๆ ตามผลกรรมของตนที่ได้พึงกระทำไว้ เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ว่าได้ทำกรรมดีหรือกรรมชั่วอย่างไร ในพระพุทธศาสนาได้มีการแยกประเภทของกรรมไว้เป็นอเนกปริยาย เช่น กรรมดี เรียกว่า “กุศลกรรม” กรรมชั่ว เรียกว่า “อกุศลกรรม” กรรมกลาง ๆ ไม่ดีไม่ชั่ว เรียกว่า “อัพยากฤตกรรม” กรรมหนัก เรียกว่า “ครุกรรม” กรรมเบา เรียกว่า “ลหุกรรม” กรรมขาว เรียกว่า “สุกกรรม” กรรมดำ เรียกว่า “กาฬกรรม” และมีการเสวยผลของกรรม เรียกว่า “วิบาก” ส่วนของจิตใจและมีสภาพเป็นภพภูมิ ๆ เช่น

1. มนุสสภูมิ คือ ภูมิที่เป็นที่อยู่ของมนุษย์โลก เป็นผลของกรรมดี
2. ดิรัจฉานภูมิ คือ เป็นภูมิของสัตว์ที่อยู่ใกล้ชิดมนุษย์มากที่สุด คือผลของกรรมชั่ว
3. อสุรกายภูมิ อสุรกาย หรืออสูร คือ ภูมิหรือโลกที่หาความสุขความเจริญมิได้แห่งแล้ง เป็นเป็นผลของกรรมชั่ว
4. นิรยภูมิ คือ ภูมิแห่งโลคนรก เป็นสถานที่เสวยผลของการกระทำชั่วมีแต่ความทุกข์ทรมานที่ดิรัจฉานภูมิ คือ โลกของสัตว์ดิรัจฉานทั้งหลาย เป็นผลของกรรมชั่ว
5. เปตภูมิ คือ ภูมิหรือโลกของสัตว์ที่อยู่ห่างไกลความสุขความเจริญ แห่งแล้ง ห่อเหี่ยว ออดอยาก เสวยแต่ทุกข์ทรมาน เป็นผลของกรรมชั่ว
6. เทวภูมิ คือ ภูมิหรือโลกของเทวดาได้รับแต่ความสุขความสบายเป็นผลของกรรมดี

ในฐานะเป็นทุกติภูมิสุคติภูมิและเป็นการพรรณนาถึงสภาพของนรกและสวรรค์โดยตรง ซึ่งทั้งสองฐานะนั้นได้ช่วยปลูกศรัทธาต่อการประพฤติปฏิบัติคือการกระทำของชาวพุทธได้มากที่สุด หากกล่าวเฉพาะที่กล่าวถึงในฐานะเป็นทุกติภูมิและสุคติภูมิเช่น หมู่สัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วิจิทุจริต และมโนทุจริต กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด พวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในอบาย ทุกติวินิบาต นรก แต่หมู่สัตว์ที่ประกอบกายสุจริต วิจิสุจริต และมโนสุจริต ไม่กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นชอบ และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นชอบ พวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ (ที.สี. (ไทย) 9/247/83) ภูมิหรือโลกต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทราบว่ มนุษย์เมื่อตายแล้วย่อมถึงภูมิแห่งเปรตภูมิแห่งสัตว์นรก ภูมิแห่งสัตว์ดิรัจฉาน ภูมิแห่งสัตว์อสุรกาย หรือภูมิแห่งสวรรค์โดยมีพุทธพจน์ตรัสไว้ว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย บุคคลผู้ทำกรรมอันใดไว้ ย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้นและกรรมย่อมจำแนกชนิดสัตว์

ทั้งหลายให้เลวและประณีตแตกต่างกันออกไป สาเหตุปัญหาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของสัตว์นรกที่เรียกว่าผีเปรต มีอยู่เป็นจำนวนมากได้นำมาอธิบายให้ท่านทั้งหลายได้รับทราบ แม้แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมโลกมนุษย์ในปัจจุบันคำว่า ผีเปรต หรือผีต่าง ๆ เราสามารถมองเห็นสภาพผีเปรตตามความเป็นจริงได้ด้วยตาของเราว่าบุคคลหรือสัตว์เหล่านั้น มีสภาพความเป็นอยู่แตกต่างไปจากเหล่าผีเปรตที่กล่าวกันไว้หรือไม่ เช่น เปรตกินคูถ เปรตปากเน่า เปรตปากเท่ารูเข็ม หรือผีเปรตที่เรามองเห็นด้วยตาของเราเอง เช่น พวกอมมนุษย์ที่หากินเศษอาหารตามกองขยะ กินของบูดเน่าที่เขาทิ้งแล้วบางพวกนอนตามข้างถนน เสื้อผ้าที่นั่นได้หลุดออกจากร่างกาย กลิ่นตัวเหม็นสาบสาบยิ่งนัก เป็นที่น่ากลัวน่าขยะแขยง จำพวกนี้มีสภาพเหมือนผีเปรตหรือไม่ มีความทุกข์ทรมานในการแสวงหาอาหาร อดอยาก หิวกระหาย พวกเหล่านี้เขาได้กระทำการอันใดไว้ ทำไมจึงได้ส่งผลให้เขาได้รับความทุกข์ทรมาน หรืออาจจะมีพวกชั้นดีอยู่บ้าง เช่น พวกมนุษย์เปรตที่อยู่ในคุกในตารางมีคนคอยทำอาหารให้กิน เปรียบได้กับเวมานิกเปรตที่มีการเนรมิตได้ด้วยตนเอง สามารถทำความเข้าใจได้ว่ากรรมชั่วแม้เพียงเล็กน้อยจะส่งผลให้ได้รับความทุกข์ทรมานเพียงนี้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เปรตในสังคมไทย มีลักษณะที่แตกต่างไปจากพระไตรปิฎกอย่างไร อีกทั้งมีวิธีการนำเสนอเรื่องเปรตในสังคมไทยปัจจุบันให้ได้รับประโยชน์จากเรื่องเปรตนี้อย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของเปรตในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
2. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องเปรตในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยมุ่งเน้นเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเปรตในพระพุทธศาสนาและวงรอบการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลในพระไตรปิฎกเป็นหลัก และเอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำราและผลงานทางวิชาการ ของนักการศาสนาและนักวิชาการทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อันเป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผลเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความเป็นมาของเปรตในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พบว่า ในพระไตรปิฎกกล่าวถึงเปรตเหล่านี้มีรูปร่างและลักษณะการเสวยทุกข์เวทนาจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรรมกรกระทำของแต่ละบุคคล เช่น เปรตบางตนเมื่อครั้งเป็นมนุษย์เคยประกอบอาชีพฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเป็นอาจิม หลังจากหมดอายุขัยในนรกแล้วก็ไปอุบัติเป็นเปรตที่มีรูปร่างเป็นก้อนเนื้อให้หนักกาจิกทะกกลากอากาศเปรตบางตนมีรูปร่างสวยงามแต่กลิ่นปากเน่าเหม็นคละคลุ้ง เพราะในสมัยมีชีวิตอยู่แม้จะ

ประกอบบุคลิกกรรมบ้าง (ทำให้ร่างกายสวยงาม) แต่ปากคอระรานชอบตำว่าผู้ทรงศีล เลยเกิดมาเป็นเปรตรูปร่างสวยงามแต่ปากเหม็นเป็นต้น สรุปคือ รูปร่างของเปรตแต่ละตัวล้วนแตกต่างกันไปตามอำนาจปรุงแต่งของกรรมที่ตนทำไว้นั่นเอง หากไม่มีแต่เปรตตัวสูงเท่าต้นตาล ปากเท่ารูเข็ม อย่างที่คนทั่วไปเข้าใจเท่านั้นไม่ ในพระไตรปิฎกมีเรื่องราวของเหล่าสาวกทั้งบรรพชิตและฆราวาสมากมายที่ได้พบเห็นเปรตและมีโอกาสได้สนทนาด้วย ในการสนทนาส่วนใหญ่เปรตก็มักจะเล่าถึงเหตุผลของการที่ตนเองต้องมาเกิดเป็นเปรตรับทุกข์ทรมาน และมีสภาพที่น่าสมเพชเวทนาเช่นนี้ ว่าเกิดจากในสมัยที่ตนเป็นมนุษย์ได้กระทำความชั่วอะไรไว้บ้าง และในตอนท้ายของการสนทนา เปรตก็มักจะขอร้องให้มนุษย์ที่ตนสนทนาด้วยให้ช่วยทำบุญให้ทาน อุทิศส่วนกุศลไปให้เปรตบ้าง ซึ่งการอุทิศส่วนบุญกุศลนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การกรวดน้ำ การสวดอุทิศส่วนบุญกุศลที่ทำ การบังสุกุล เมื่อเปรตเหล่านี้ได้รับการอุทิศส่วนกุศลจากมนุษย์แล้ว ชีวิตของตนก็พ้นจากความทุกข์เวทนาจากเศษกรรมที่ยังเหลืออยู่ มีความปิติยินดีไปอุบัติเป็นสัตว์โอปปาติกะชนิดใหม่ที่ดีขึ้น เช่น เทวดา เป็นต้น

2. ความเชื่อเรื่องเปรตในสังคมไทยเป็นประสบการณ์ความเชื่อเรื่องเปรตในสังคมไทย เช่น (1) เรื่องเปรตงูเหลือมและเปรตแม่เสือหลวงปู่ขาว อนาลโยเล่าให้ฟังว่า (หลวงปู่ขาว อนาลโย, 2546) ความโลภเป็นเหตุให้คนทำกรรมชั่ว ครั้นตายแล้วก็ไปเกิดแห่งการตกนรก พอพ้นกรรมนรกมาแล้วก็มาเกิดเป็นเปรตเผ่าทรัพย์สมบัติอันหวงแหนของตนที่เก็บเอาไว้ฝังเอาไว้ เช่น เปรตงูเหลือมนอนขดเผ่าสมบัติมิได้ไปไหนมาไหน ความโกรธทำให้คนเสียคนกลายเป็นคนชั่ว เช่น ไปฆ่าคนเพื่อเอาทรัพย์สมบัติเพื่อผ่อนคลายความโกรธของตน เผาบ้านเผาช่องบุคคลอื่นบางคนทำบุญทำทานกันใหญ่โตมโหฬารแต่เสียเพราะความโกรธความมีโทษ ความโกรธมีกukulผลบุญจนหมดสิ้นเมื่อหมดบุญหมดกุศล บาปก็พลอยทวีคูณขึ้น ผลทานก็หนี ผลศีลก็ไม่มี ผลภวนาก็หนีเข้าป่าไปหมด ตายแล้วก็ไปเกิดเป็นเปรตแต่ไม่ใช่เปรตงูเหลือมแต่เป็นเปรตเสือเพราะความโกรธ คือ ตัวเป็นคนปากมีหนวดเหมือนเสือตีนมือเป็นเสือเหมือนเสือจริง ๆ หลวงปู่เคยถามเขาว่า ทำไมโยมจึงมาเป็นเสือทำบุญจนจะหมดตัวอยู่แล้ว เปรตเสือตอบว่า ดิฉันโกรธมากเมื่อความโกรธมันขึ้นมาอยู่ที่หน้าตา ดิฉันมองไม่เห็นใครเลยตาพระตาเจ้า ต่าข้าทาสบริวาร ต่าลูกต่าหลาน ต่าผู้ต่าลูกต่าเชื้อต่าชาติของที่เราเคารพนับถือมีคุณค่ามาแต่ก่อน ยกขึ้นมาต่าจนหมดสิ้นเป็นเพราะความโกรธตัวเดียวทำให้ดิฉันหมดความดีคืออริยทรัพย์ ตายไปแล้วจึงเกิดมาเป็นเสือสวยทุกขเวทนาเป็นเปรตเสืออยู่อย่างนี้แหละ เปรตแม่เสือกับเปรตงูเหลือมมันต่างกัน คือ เปรตงูเหลือมมีทรัพย์เผ่ายังมีความสุขและยินดีในทรัพย์สมบัติ แต่เปรตเสือไม่มีอะไรจะเผ่า เพราะความโกรธเผาหมด เผ่าทั้งหัวใจเปรตให้ร้อนดังไฟสุ่ม หลวงปู่กล่าวต่อไปว่าความหลงเรียกว่าโมหะนั้นเป็นกิเลสเหมือนว่าจะไม่มีพิษสงอะไรเลยตั้งอยู่ในเบื้องหลังคอยสั่งการ ไม่ค่อยโผล่หน้าออกมาข้างนอกความจริงแล้วมีพิษมากมายเลยทีเดียวที่อยากจะบอกให้ทราบได้ถ้าหากมันได้เกลี้ยกล่อมกักตึงหัวใจใครแล้วไม่ยอมละวางหรือถอยออกจากใครง่าย ๆ ความโกรธความโลภละได้ง่ายหายเร็วแต่มันจะกำเริบอีกเมื่อไหร่ก็ได้ ถ้าไม่คอยระวังรักษามันแต่เจ้าความหลงตัวโมหะนั้นละได้ยากมากถ้าหากได้ปิดหูปิดตาปิดใจของใครแล้วแก้ไม่ตกเหมือนสอนปลาให้ว่ายน้ำบนบก สอนไก่ให้ดำน้ำ และ (2) เปรตหวงกระดุก หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต (2546) วัดป่าสุทธาวาส ตำบลธาตุน้ำทิพย์ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนครหลวงปู่เล่าว่า เมื่อ

พ.ศ. 2490 ณ วัดป่าบ้านหนองผือ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนครคืนวันหนึ่ง เวลาใกล้รุ่ง ขณะที่หลวงปู่กำลังนั่งภาวนาอยู่บนกุฏิก็ได้ยินเสียงร้องคร่ำครวญว่า “ฮือ ๆ ๆ ลูกจำ เมียจำ” หลวงปู่สงสัยว่าใครหนอร้องให้รำพึงรำพันอยู่แถวนี้ ณ ป่าชายทุ่งท้ายหมู่บ้านหนองผือไม่ไกลจากวัดป่าบ้านหนองผือ ปรากฏเสียงร้องรำพึงรำพันว่า “ฮือ ๆ ฮือ ๆ เมียจำ ลูกจำ” หลวงปู่จึงถอดจิตค่อย ๆ เดินไปทางเสียงที่ตั้งมา พร้อมกับพูดเสียงเบา ๆ ว่า “ผู้ใดหนอร้องให้เป็นหมาเฝ้าไทกระดุกอยู่ที่นี่” ทันใดนั้นก็ปรากฏร่างเปรตเพศชายตนหนึ่งโผล่ออกมาด้วยความตกใจ พร้อมกับตะโกนลั่นว่า “อ้าก ผีพระหลอก” หลวงปู่จึงพูดว่า “อาตมาไม่ใช่ผี อาตมาได้ยินเสียงร้องให้ จึงถอดจิตมาคิดว่าแต่เจ้าชื่ออะไร ทำไมจึงไม่ไปผูกไปเกิด” “ข้า่น้อยชื่อตาเซียงจวง (เซียง: เป็นภาษาอีสานใช้เรียกคนที่เคยบวชเป็นสามเณรมาก่อน) ข้า่น้อยคิดถึงลูกคิดถึงเมียหลาย หลวงปู่ช่วยพาลูกเมียข้า่น้อยมาหาข้า่น้อยหน่อยเถอะ” หลวงปู่จึงกล่าวว่า “ตัวเจ้านี้มีวแต่หลงยึดมั่นถือมั่นว่าลูกกู เมียกู จนต้องตายกลายเป็นเปรตเฝ้ากระดุกเหมือนหมาหวงกระดุก ทุกข์ทรมานมา 500 ปีแล้ว ยังไม่รู้ตัวอีก ลูกเมียเจ้าปานนี้ไปเกิดเป็นอะไรแล้วก็ไม่รู้ แต่เจ้ากลับมานั่งหวงกระดุกที่เปล่าประโยชน์อยู่ที่นี่ มันน่าเวทนานัก ความยึดมั่นถือมั่น มันทำให้เป็นทุกข์ ตายไปก็ไม่ได้ไปผูกไปเกิด เหมือนกับคนอื่นเขา ปล่อยวางชะจะมานั่งร้องให้เป็นผีอด ๆ อยาก ๆ กับไทกระดุกมันบ่คุ้มกันดอก” เปรตเซียงจวงนั่งประนมมือฟังหลวงปู่ด้วยความเศร้าสลด และได้ก้มลงกราบหลวงปู่ พร้อมกับกล่าวว่า “ข้า่น้อยเข้าใจที่หลวงปู่พูดแล้ว ขอพระคุณหลวงปู่ที่เมตตา” จากนั้น ได้หายแว็บไปหลวงปู่ “ไปดินะ เซียงจวง” อีก 2 วันต่อมา ขณะที่หลวงปู่กำลังนั่งอยู่ที่กุฏิ ก็มีชาย 2 คนอุ้มโศคนละใบ มานมัสการหลวงปู่หลวงปู่ถามว่า “โยมทั้งสองมีธุระอะไรหรือ” ชายคนหนึ่งนั่งประนมมือนมัสการหลวงปู่ว่า “เรื่องคือว่า นายเคนไปไถนา ไปนอนหลับใต้ต้นไม้ และมีเปรตตนหนึ่งมาเข้าฝันครับหลวงปู่” นายเคนเล่าว่า “เปรตตนนั้นบอกให้ข้า่น้อยไปเอาไผสองใบมาให้หลวงปู่ขอรับ ในฝันนั้นเปรตบอกว่าชื่อตาเซียงจวง เมื่อสองวันที่แล้ว ได้ฟังเทศน์จากหลวงปู่ ทำให้ได้สติ ไม่ยึดมั่นในไทกระดุกอีกต่อไป บัดนี้เขาจะไปเกิดแล้ว จึงขอให้นำไผ่ทั้งสองใบมาถวายหลวงปู่ ขอรับ” หลวงปู่จึงถามว่า “แล้วไปเจอไทที่ไหนล่ะ” “เจอตอนไถนาครับ หลวงปู่” หลวงปู่จึงกล่าวกับชายทั้งสองว่า “นี่แหละโยม ความรัก ความห่วงหาอาลัย เป็นเหตุให้คนไปเกิดเป็นผีเปรต หวงสิ่งใดมาก ก็ไปเกิดเป็นเปรตเฝ้าสิ่งนั้น จนลืมนวันลืมนคืน ผ่านไปเป็นร้อยเป็นพันปีก็ยังไม่รู้ตัว ระวังนะโยม หวงอะไรมาก ๆ ตายไปจะเป็นผีเปรตเฝ้าทรัพย์”

ความเชื่อเรื่องเปรตในสังคมไทยเป็นสังคมที่นับญาติ สืบสาวสายโลหิตกันยาวนาน มักจะสาวไปว่าใครลูกใคร เกี่ยวดองกับใคร อย่างไรบ้าง ไปจนถึงบรรพบุรุษเพื่อจะรู้ว่าเกี่ยวดองกันอย่างไร นับเป็นอุบายอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความรักใคร่ กลมเกลียวกันเมื่อสาวไปถึงคั้งต้องถึงเปรต หรือบรรพบุรุษ นั่นเองคำว่าเปรต ในแง่อีกความหมายหนึ่ง ได้จากความเชื่อ เกี่ยวกับภพภูมิของสัตว์ต่าง ๆ ตามความคิดของคนโบราณ ที่เชื่อกันมานาน โดยการอ้างหลักศาสนาเข้าเสริม และได้แต่งเป็นตำราไว้ ได้แก่ เถภูมิกถา หรือไตรภูมิพระร่วงไตรภูมิโลกวินิจฉัยกถา และพระมาลัยคำหลวง เป็นต้น ได้กล่าวถึงเรื่องเปรตไว้มากโดยกำหนดไว้ว่า เปรต เป็นสัตว์ในภูมิหนึ่งในกามภูมิ เรียกว่า เปตภูมิ เป็นภูมิที่อยู่ในทุกติภูมิ เป็นแดนทุกข์ สัตว์ผู้ใดตกอยู่ในภูมินั้น ก็จะต้องตกทุกข์ได้ยากได้รับความลำบาก ตาม “กรรม” ของตน ที่ส่งให้ไปตกอยู่ในภูมินั้น ๆ ด้วยสาเหตุต่าง ๆ กันมอง

ในแง่หนึ่งแล้วจะเห็นสภาพของเปรตว่าอยู่ในระดับใด ชั้นใด คือ จะอยู่ในระดับต่ำมาก จะสูงกว่าก็แต่เพียงนรกภูมิเท่านั้นในภาวะรูปธรรม เปรตจะมีลักษณะพิกลพิการต่าง ๆ ทั้งรูปร่างหน้าตา เช่นผอมสูง ปากเล็ก ท้องใหญ่ ตาลึก ที่เกินปกติทั้งสิ้น เป็นลักษณะที่ชวนสังเวชคงไม่มีใครอยากจะเป็นและปรารถนาจะเป็นเปรตอย่างแน่นอน

การวิเคราะห์เปรตในสังคมไทยเรื่องเปรตในสังคมไทยเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตในชุมชนชาวพุทธมีประเพณีการเกิด การตาย การบวช การแต่งงาน และพิธีกรรมทางพุทธศาสนา หมุนเวียนกันมาตั้งแต่อดีต และมีการพัฒนามาเรื่อย ๆ ตามยุคสมัย อาทิ การตายชาวบ้านจะให้ความสำคัญโดยการมาแสดงความเสียใจ มาช่วยเหลือจัดการเกี่ยวกับพิธีกรรมตามความถนัดของแต่ละคน เพื่อเป็นการแสดงน้ำใจต่อญาติของผู้ตายพิธีกรรมทางพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกันในงานวันสำคัญต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา และการทำบุญอุทิศให้บรรพบุรุษ เป็นต้นว่า พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มักจะมีการทำในคราวที่มีเทศกาล ซึ่งประชาชนจะนำเอาขันข้าวไปถวายแก่พระสงฆ์ในวัดเพื่ออุทิศเป็นกตัญญูกตเวที โดยพระสงฆ์จะอุทิศส่วนบุญกุศล ตามที่ประชาชนระบุชื่อปู่ ย่า ตา ยาย หรือบิดา มารดา ญาติของตนที่ล่วงลับไปเรื่องเรื่องเปรตนั้นมีความเกี่ยวข้องกับทางด้านพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก พระพุทธศาสนานั้นมีความสำคัญต่อคนในสังคมไทยด้วยว่าเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมไทย อีกทั้งการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นยังส่งผล ให้คนไทยมีนิสัยฝึกฝนในการทำบุญมีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตลอดถึงมีพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ต้องร่วมตั้งแต่เกิดจนถึงตาย แม้กระทั่งจะเสียชีวิตไปแล้วก็ยังมีกรอุทิศส่วนบุญไปให้ เป็นต้นว่าการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อที่ในด้านสังคมความเชื่อเรื่องเปรตนั้นหลักธรรมที่ปรากฏในคำสอนต่าง ๆ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจแล้วยังสอนให้ตั้งมั่นใจความเป็นผู้มีเมตตาต่อกตเวทีต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปเป็นเปรต ตลอดถึงความเชื่อเรื่องของผลกรรมและอบายภูมิพยายามปลูกฝังเรื่องของเกลียดชังกลัวบาปผ่านวรรณกรรมส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่น ที่จะประพฤติตามหลักธรรมเพื่อที่จะหวังผลแห่งความสุขที่ตนได้กระทำไว้ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคงเพราะการทำทานตามหลักคำสอนที่จะสอนให้อุปลักษณ์ปัจจัยสี่แก่เหล่าภิกษุด้วย เมื่อภิกษุได้รับความอุปถัมภ์ที่ดีก็ทำหน้าที่สืบทอดคำสอนของพระพุทธศาสนาตลอดถึงดูแลศาสนวัตถุให้มั่นคงต่อไปได้ อีกทั้งยังช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับสถาบันครอบครัวและสังคม ด้วยเหตุที่ว่า การถวายอาหาร ปัจจัยสี่ที่ดีหรือกิจกรรมการฟังธรรมที่มุ่งเน้นให้มีความกตัญญูกตเวทีเป็นการเน้นย้ำให้คนในสังคมได้รู้จักคุณค่าของกันและกันในระดับครอบครัวหรือเครือญาติ และเมื่อใดที่บุคคลได้มุ่งหมายทำการอุทิศส่วนบุญ ไปให้กับผู้อื่นด้วยจิตใจอันเป็นเมตตากรุณาทำตัวเป็นปกติ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีจิตใจมุ่งใสส่งผลให้บุคคลรอบข้างไม่ถูกรบกวนเบียดเบียน จึงส่งผลให้สังคมส่วนรวมพัฒนาดีขึ้น เพราะสังคมทุกระดับมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีส่วนช่วยสร้างสันติสุขแก่สังคมส่วนรวมในที่สุดก็สามารถช่วยแก้ไขปัญหามันในสังคมได้ซึ่งล้วนแล้วแต่ยึดหลักของพระพุทธศาสนา ในลักษณะของวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ในระดับของการครองชีวิตของคฤหัสถ์ผู้ครองเรือนโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะยกระดับความดีทั้งในแง่ของการกระทำและผลทางด้านจิตใจ มิให้เอาตัวเข้าไปหมกมุ่นยึดลุ่มหลงในอกุศลกรรม บาปชั่ว โดยการ

เสนอเรื่องราวของนรก สวรรค์ กฎแห่งกรรมและวางหลักธรรมให้เป็นแบบแผน ในการดำรงชีวิตให้เป็นไปในทางที่ตรงตามหลักพระพุทธศาสนา

การกระทำทุกสิ่งตามหลักพุทธธรรมนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการส่งเสริม ตลอดจนถึงปลูกฝังจิตสำนึกให้กลุ่มผู้ที่ได้ฟังธรรมและให้ทาน มีความกตัญญูทศเวทที่รู้จักบุญคุณของบรรดาญาติทั้งหลายที่ล่วงลับไป อันเป็นที่เคารพรักของตนและสังคม ทั้งยังเป็นการสร้างสรรค์จรริ่งชุมชนให้กลุ่มคนในสังคมได้รู้จักคุณค่าของกันและกัน โดยคำนึงถึงฐานะอันสมควรของแต่ละบุคคล และจากกิจกรรมอันนี้คือการมีความพร้อมเพรียงกัน ของผู้ที่อยู่ในสังคมส่วนย่อย คือ ระดับครอบครัวหรือกลุ่มเครือญาติ อันว่าความสามัคคีกลมเกลียวกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวและญาติมิตร ถือว่าเป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความดี ความสามัคคีและน้ำใจอันเกื้อกูลต่อกันของคนในสังคม อันจะเป็นแรงที่ช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มคนในสังคมให้เป็นไปด้วยความเข้าใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กล่าวคือกิจกรรมอันนี้ สามารถเป็นสื่อสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัว อันเป็นส่วนประกอบของสถาบันทางสังคม จะส่งผลให้เกิดความมีเสถียรภาพทางสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความเป็นมาของเปรตในคัมภีร์พระพุทธศาสนา กล่าวถึงความเกี่ยวข้องซึ่งประกอบไปด้วย นรก ปิตติวิสัย อสุรกาย และดิรัจฉาน สำหรับภูมิเปรตนั้น ที่ปรากฏอยู่ในพระสูตร อรรถกถา และคัมภีร์ต่าง ๆ ได้จำแนกประเภทของเปรตออกเป็น 37 ประเภท แต่มีเปรตจำพวกเดียวเท่านั้นที่สามารถรับส่วนบุญจากญาติได้ ด้วยการอนุโมทนาในส่วนบุญนั้น คือ “ปรตตวิวิกเปรต” หรือ “ปรตตัตตวิวิกเปรต” เปรตเหล่านี้มีรูปร่างและลักษณะการเสวยทุกข์เวทนาจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรรมกรกระทำของแต่ละบุคคล เมื่อเปรตเหล่านี้ได้รับการอุทิศส่วนกุศลจากมนุษย์แล้วชีวิตของตนก็พ้นจากความทุกข์เวทนาจากเศษกรรมที่ยังเหลืออยู่ มีความปิติยินดีไปอุบัติเป็นสัตว์โอปปาติกะชนิดใหม่ที่ดีขึ้นเช่น เทวดา เป็นต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอุทิศ ศิริวรรณ (2535) พบว่า ความหมายของคำว่า “เปรต” ในพระไตรปิฎก และอรรถกถามี 2 ความหมาย กล่าวคือ หมายถึง คนผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือคนตาย ความหมายหนึ่ง และคนผู้ล่วงลับไปสู่โลกหน้าที่เรียกว่าเปรตวิสัยหรือเปรตโลก อีกความหมายหนึ่ง เปรตวิสัยหรือเปรตโลกนั้นหมายถึง แดนเสวยผลกรรมของผู้ทำบาปที่มีโทษเบากว่ากำเนิดดิรัจฉาน และนรก จัดเป็น 1 ใน 5 คติแดนไปหลังความตายของสัตว์ผู้เวียนว่ายตายเกิดได้แก่ เทวดา มนุษย์ เปรตวิสัย กำเนิดดิรัจฉาน และนรก ในชั้นอรรถกถาส่วนใหญ่อธิบายคำ “เปรต” ไว้ว่าหมายถึงคนผู้ตายไปเกิดในเปรตวิสัย มีผลให้ความหมายของคำว่า “เปรต” ในชั้นฎีกา และวรรณกรรมพุทธศาสนาที่รจนาในประเทศไทย หมายถึงคนตายไปเกิดในเปรตวิสัยทั้งสิ้น เปรตที่ปรากฏในวรรณกรรมของไทย จึงมีรูปร่างน่ากลัวตออยากหิวโหย ชูบผอม ปากเท่ารูเข็ม ฯลฯ ความเชื่อเรื่องเปรต มีอิทธิพลต่อพิธีกรรม คตินิยม และประเพณีต่าง ๆ ของชาวไทย เช่น พิธีศพ พิธีถวายสังฆทาน พิธีอนุโมทนา ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีสารทไทย เป็นการส่งเสริมความกตัญญู ความเกรงกลัวต่อบาป ความมีน้ำใจ ความผูกพันระหว่างวงศ์ญาติญาติกับบ้านรวมทั้งสันติสุขของผู้คนในสังคมไทย อย่างเด่นชัด

2. ความเชื่อเรื่องเปรตในสังคมไทย เป็นความเชื่อของผลกรรมที่ทำให้เกิดเป็นเปรตกรรมนั้นบันดาลให้เกิดเป็นเปรต กรรมชั่วที่เปรตแต่ละตนได้ทำมีลักษณะไม่เหมือนกัน การที่มนุษย์จะเกิดมาเป็นเปรตก็ตามแต่บาปกรรมที่ได้กระทำไว้บนโลกมนุษย์เปรตจะมีลักษณะน่าเกลียดน่ากลัว ทั้งนี้ เพราะความแตกต่างของผลกรรมชั่วที่เปรตแต่ละตนได้ทำไว้ เรื่องเปรตนั้นถือว่าได้เตือนสติของประชาชนและพยายามปลุกฝัง เกิดความศรัทธาเชื่อมั่นที่จะประพฤติตนตามหลักธรรมเพื่อให้เกิดผลแห่งความสุขแก่ตนอิทธิพลดังกล่าวยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคง การสร้างรูปปั้นเปรตในลักษณะต่าง ๆ ของวัดในอำเภอเมืองจังหวัดพิจิตรเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างหนึ่งในการแสดงให้แก่ประชาชนที่พบเห็นจะได้เกิดความเกรงกลัวต่อบาปที่จะทำให้เกิดเป็นเปรตในสัมปรายภพได้เป็นอุทาหรณ์สอนตนเองและเยาวชนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสันติ อุนจะนำ (2541) พบว่า มีการกล่าวถึงหลักคำสอนเรื่องเปรตนี้ไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตความเชื่อของพุทธศาสนิกชนทั้งสองแห่งอย่างแนบแน่น จนถือปฏิบัติสืบมาในรูปแบบพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการทำบุญวันสารทนี้ ถึงแม้ว่าพิธีกรรมนี้ส่วนหนึ่งจะรับมาจากพราหมณ์ก็ตาม แต่พุทธศาสนาก็ยังประยุกต์ให้ปฏิบัติเข้ากันได้เหมาะสมจนกระทั่งถึงปัจจุบันจากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมในภาคสนามของทั้งสองแห่ง คือที่วัดพระมหาธาตุจันทวี นครศรีธรรมราช และวัดพระธาตุทริภุญชัย จังหวัดลำพูน เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้พบว่า ทั้งสองแห่งมีความเชื่อเรื่องการทำบุญวันสารทนี้เป็นประเพณีพื้นบ้านแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่พื้นฐานความเชื่อเหล่านั้น ก็ล้วนได้มาจากพุทธศาสนาทั้งสิ้น อีกทั้งพิธีกรรมก็ค่อนข้างจะมีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากอยู่ต่างถิ่นต่างที่อยู่กันอันเนื่องมาจากอยู่ต่างถิ่นต่างที่อยู่กัน แต่เมื่อเปรียบเทียบด้านจุดประสงค์แล้ว มีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน คือ ทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้ปู่ย่าตายายและญาติอื่น ๆ ที่เป็นเปรตของตน และมีความคาดหวังที่จะให้ปู่ย่าตายายและญาติเหล่านั้น ได้อวยพรให้ตนและครอบครัว มีความสุขด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องราวของเปรตทำให้เราทราบว่าที่ผู้แต่งได้พยายามปลุกฝัง เกิดความศรัทธาเชื่อมั่นที่จะประพฤติตนตามหลักธรรมเพื่อให้เกิดผลแห่งความสุขแก่ตนอิทธิพลดังกล่าวยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคง กล่าวคือ ได้ถวายอุปถัมภ์แก่เหล่านักบวช มีพระภิกษุและสามเณร ผู้ที่ทำหน้าที่สืบทอดคำสอนของในทางพระพุทธศาสนาสามารถดำรงชีพในเพศสมณะได้อย่างไม่ลำบากมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการอุทิศส่วนบุญให้แก่ผู้อื่นอันประกอบไปด้วยจิตใจที่ประกอบไปด้วยความมีเมตตากรุณาของบุคคล แม้ไม่ได้ส่งผลให้สังคมที่กำลังวุ่นวายให้สงบสุขภายในทันทีแต่ก็ส่งผลทางอ้อมแก่สังคม จะเป็นผลโดยอ้อมด้วยเหตุที่ว่า การสร้างสันติสุขนั้นจะต้องเริ่มจากภายในจิตใจของแต่ละคนก่อน กล่าวคือ เมื่อปัจเจกบุคคลได้สร้างบุญแล้ว และได้ทำการเจริญเมตตาจิตขยายส่วนบุญที่ตนได้ทำแล้วไปให้บุคคลอื่นจึงส่งผลให้ไม่เฉพาะแต่ตนเองเท่านั้นที่ได้รับความสุขอันเกิดขึ้นจากคุณธรรมภายในจิตใจของตนแต่บุคคลอื่นที่อาศัยอยู่ในสังคมรอบข้างก็พลอยได้รับความสุขไปด้วย กล่าวคือ เมื่อคนหนึ่งได้ทำตัวเป็นปกติสุขไม่ทำความ

เค็ดร็อนเบียดเบียดเบียดผู้ใดให้ทุกร็อนใจมีจิตใจที่อิมเอิบผ่องใสก็ยอมส่งผลให้บุคคลรอบข้างไม่ถูกเบียดเบียด จึงถือได้ว่าประโยชน์ที่สังคมพึงจะได้รับเป็นส่วนที่ออกไปจากการพัฒนาคุณธรรมของบุคคลแล้วส่งขยายไปสู่ผู้อื่นจากจุดเล็กขยายไปสู่สังคมส่วนใหญ่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ความเชื่อเรื่องเปรตเป็นพื้นฐานความเข้าใจเรื่องกรรมที่ส่งผลให้เป็นเปรตของคนไทย ยังขาดการศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา กล่าวคือ มักจับเอาส่วนเดียวของอดีตมาเป็นเหตุและมองกรรมโดยไม่แก้ไขปัจจุบัน หรืออนาคต ซึ่งทำให้เกิดผลก็คือ ความเข้าใจผิดในเรื่องกรรม และไม่เชื่อเรื่องของกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ แต่ได้มองถึงภาพรวมทั้งหมดและเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ในขณะที่คนไม่สามารถหาเหตุที่ทำให้เกิดกรรมในปัจจุบัน ก็มักจะสรุปว่าเป็นเพราะสวรรค์ลิขิต หรือพรหมลิขิต ไม่ใช่กรรมลิขิต ในปัจจุบันคนในสังคมมักจะ อ้างว่าพิสูจน์ไม่ได้ จะเชื่อในหลักวิทยาศาสตร์มากกว่า เพราะคนในปัจจุบันนี้จะอยู่กับโลก ของอินเทอร์เน็ต เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นจะเชื่อในสิ่งที่เห็นและตัดสินทันทีโดยที่ไม่สนว่าจิตจะเกิดกุศล หรืออกุศล เมื่อไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าประสบบอยู่เป็นผลของกรรมนั้น ๆ ก็จะไม่เชื่อ จึงเป็นปัญหาทางด้านศีลธรรมจริยธรรมต่อสังคมไทยยุคปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องกรรมของคนไทยได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ซึ่งมีหลักคำสอนในเรื่องกฎแห่งกรรมและการให้ ผลของกรรมทั้งที่เป็นฝ่ายกุศลและอกุศล และเป็นวิภูฏะ ทำให้มีการเวียนว่ายตายเกิดหรือเป็นสัมภเวสี คือ ผู้แสวงหาภพใหม่ พุทธศาสนิกชนชาวไทยในปัจจุบัน ซึ่งมีความเชื่อว่าเมื่อตายไปแล้วจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกจนกว่าจะเข้าถึงมรรค ผลนิพพานการส่งผลของกรรมทั้งในกุศลกรรมและอกุศลกรรม สามารถส่งผลทั้งในปัจจุบันชาติและส่งผลในชาติหน้าด้วยด้วยเรื่องของความเชื่อเรื่องเปรตที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบันนี้ เป็นหลักในการทำบุญประเพณีหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา ที่ส่งเสริมให้บุคคลประกอบกิจกรรมที่เป็นการกุศลนี้ขึ้น เพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความมีกตัญญูตเวทิตาต่อบรรพบุรุษผู้ ที่ได้ล่วงลับไป ปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ใดๆ ก็ดี จากการศึกษายังพบว่า มีประเด็นที่ควรจะทำการศึกษาต่อไปอีก ดังข้อเสนอแนะต่อไปนี้

การศึกษาวิเคราะห์เปรตในสังคมไทย ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูตเวทิตาต่อบรรพบุรุษ บิดา มารดาและญาติซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการปฏิสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนา สังคม ประเพณีระหว่างญาติพี่น้องกันเองเนื่องมาจากอิทธิพลของคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำมาประพลติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ ผู้ศึกษาวิจัยจึงขอเสนอให้มีการวิจัยเรื่องของความเชื่อเรื่องเปรตในเรื่องอื่น ๆ เพื่อนำเสนอความรู้ที่ได้ศึกษาให้ชาวพุทธได้รับทราบ และนำไปเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นปกติสุขจะมีการให้ทานแก่พระภิกษุสงฆ์สามเณร และทำการอุทิศส่วนบุญไปให้ญาติกันอย่างมาก ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่ปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพระพุทธศาสนากับสังคม ระหว่างญาติพี่น้องด้วยกันเอง ได้รับทราบและนำไปเป็นแบบแผนในการปฏิบัติตน เพื่อดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การศึกษาวิเคราะห์เปรตในสังคมไทยเรื่องนี้สามารถเป็นอุทาหรณ์สอนใจให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป
2. การสร้างรูปปั้นเปรตในลักษณะต่างของวัดในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิจิตรเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างแสดงให้เห็นแก่ประชาชนที่พบเห็นจะเกิดความเกรงกลัวต่อบาปที่จะทำให้เป็นเปรตในสัมปรายภพได้เป็นอุทาหรณ์สอนตนเองและเยาวชนต่อไปและอีกหลายวัดในประเทศไทยได้มีการสร้างรูปปั้นเปรตเกี่ยวกับการทำผิดศีล 5 ถือได้ว่าเป็นอุทาหรณ์สอนใจให้กับผู้พบเห็นได้เกิดความสะดุ้งกลัวต่อบาปอันตนได้กระทำ

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- หลวงปู่ขาว อนาลโย. (2546). *โครงการหนังสือบูรพาจารย์ เล่ม ๔*. กรุงเทพฯ: บริษัท พี เอ ลิฟวิ่ง จำกัด.
- พระมหาสันติ อุณจะนำ. (2541). *การศึกษาหลักคำสอนเรื่องเปรตในพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเชื่อ และการปฏิบัติในวันสารทเดือนสิบของชาวพุทธ: ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณี “การชิงเปรต” ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และ “การตานก่วยสลาก” ในจังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาอุทิศ ศิริวรรณ. (2535). *เปรตในพระไตรปิฎก*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤต). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

